

YETİŞKİN MERHAMET ÖLÇEĞİ'NİN GELİŞTİRİLMESİ

Development of the Adult Compassion Scale

Eşref NAS¹ ve Ramazan SAK²

¹Dr., Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Diyarbakır, esrefnasx@gmail.com, orcid.org/0000-0002-4524-9534

²Doç., Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van, ramazansak06@gmail.com, orcid.org/0000-0002-7504-9429

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
15.12.2021

Kabul/Accepted:
11.03.2022

DOI:
10.18069/firatsbed.1037168

Anahtar Kelimeler
Merhamet, Yetişkinler,
Geçerlik, Güvenirlilik, Ölçek
Geliştirme

Keywords
Compassion, Adults,
Validity, Reliability, Scale
Development

ÖZ

Türkçe alanyazında, başka bir dilden Türkçeye uyarlanmış, yetişkinlerin merhamet düzeylerini ölçmeye yarayan bazı ölçekler bulunmakla birlikte, Türkiye’de geliştirilmiş ve bu amaca hizmet eden herhangi bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu eksiklik göz önünde bulundurulduğunda yetişkinlerin merhamet düzeylerini saptayabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesinin önemli ve gerekli olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, bu çalışmada kültüre uygun ve orijinal bir Yetişkin Merhamet Ölçeği’nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını 18 yaş üstü 808 yetişkin oluşturmuştur. Yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda 20 maddenin dört faktör (Davranışsal Merhamet, Duygusal Merhamet, Bilişsel Merhamet, Motivasyonel Merhamet) altında toplandığı ve bu dört alt boyutlu yapının toplam varyansın %64.95’ini açıkladığı anlaşılmıştır. Ayrıca dört faktörlü yapının Doğrulayıcı Faktör Analiziyle test edilmesi sonucunda saptanan uyum değerlerinin ($\chi^2/sd= 2.291$; RMSEA=.057, RMR=.024, IFI=.95, CFI=.95, NFI=.92, RFI=.90, GFI=.91, AGFI=.89, SRMR=.060) iyi uyum gösterdikleri görülmüştür. Geliştirilen ölçeğin iç tutarlılık katsayısı alt boyutlarda; Davranışsal Merhamet için .90, Duygusal Merhamet için .83, Bilişsel Merhamet için .81, ve Motivasyonel Merhamet için .85 olarak hesaplanmış olup, ölçeğin toplamı için .92 olarak belirlenmiştir. Sonuç itibarıyla, yetişkin bireylerin merhamet düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilen Yetişkin Merhamet Ölçeği’nin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT

In the Turkish literature, although there are some scales adapted from another language to Turkish and used to measure the compassion levels of adults, no measurement tool has been found that was developed in Turkey and serves this purpose. Considering this shortcoming, it has been seen that it is important and necessary to develop a valid and reliable measurement tool that can determine the compassion levels of adults. In this context, it was aimed to develop a culturally appropriate and original Adult Compassion Scale in this study. The participants of the study consisted of 808 adults over the age of 18. Twenty items were grouped under four factors (Behavioral Compassion, Emotional Compassion, Cognitive Compassion, and Motivational Compassion) based on the exploratory factor analysis, and this four-factor structure explained 64.95% of the total variance. This four-factor structure was tested with Confirmatory Factor Analysis and it was found that the obtained fit values ($\chi^2/sd= 2.291$; RMSEA=.057, RMR=.024, IFI=.95, CFI=.95, NFI=.92, RFI=.90, GFI=.91, AGFI=.89, SRMR=.060) showed good agreement. The internal consistency coefficient of the Compassion Scale for Adults was determined as .92 for the total scale, .90 for Behavioral Compassion, .83 for Emotional Compassion, .81 for Cognitive Compassion, and .85 for Motivational Compassion sub-dimensions. As a result, it was seen that the Compassion Scale developed to determine the compassion levels of adults is a valid and reliable measurement tool.

Atf/Citation: Nas, E. ve Sak, R. (2022). Yetişkin Merhamet Ölçeği’nin Geliştirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 2(535-548).

Sorumlu yazar/Corresponding author: Eşref NAS, esrefnasx@gmail.com.

1. Giriş

Merhamet kavramı felsefe, din, eğitim, psikoloji ve sağlık gibi birçok alanda incelenen ve önemli görülen kavramlardan biridir. Merhamet, diğer insanların acılarına tanık olan kişinin hissettiği yardım etme duygusudur (Goetz ve diğerleri, 2010). Bir tanıma göre merhamet, diğer insanların sıkıntılarına karşı farkındalığın oluşması ve bu farkındalıkla birlikte sıkıntıları gidermek için çabanın ortaya konulmasıdır (Gilbert, 2009a). Merhamet kavramı; acı çeken kişinin farkına varmak, acı çekmenin evrenselliğini anlamak, acı çeken kişiyle empati kurmak, acı çeken kişiye tepki verirken rahatsız edici hisleri azaltmak ve acıyı azaltmaya yönelik eyleme geçme motivasyonu taşımak olmak üzere beş unsurdan oluşan bir süreç olarak açıklanmaktadır (Strauss ve diğerleri, 2016). Diğer yandan merhametle ilgili tanımlara bakıldığında, kişinin yaşadığı acı ve zor deneyimlere karşı anlayışlı, duyarlı, nazik ve sabırlı olmasının da merhamet olarak tanımlandığı anlaşılmaktadır (Neff, 2003a; 2003b). Verilen bu tanımlardan hareketle merhamet, bireyin kendi deneyimlediği veya başkalarının yaşadığı acı/zor yaşantılara ilişkin farkındalık içinde olması ve bu acı/zor durumları azaltmaya yönelik eylemde bulunması şeklinde tanımlanabilmektedir (Nas ve Sak, 2020).

Merhamet, dini bağlamlarda ele alınmış (Vivino, Thomson, Hill ve Ladany, 2009; Karagöz, 2020), felsefi açıdan yorumlanmış (Schopenhauer, 2017), olumlu duygular içinde incelenmiş (Tarhan, 2017) ve psikoloji literatüründe yer almış (Gilbert, 2009a; 2009b; 2014; Hefferon ve Boniwell, 2014) önemli kavramlardan biridir. Bu şekilde birçok farklı alanda yer bulması, merhametin hem kişisel hem de toplumsal açıdan sağladığı faydalarla ilgili olabilmektedir. Nitekim merhametin insan hayatında etkili olan önemli bir özellik olduğu ve kişisel, kişilerarası ve toplumsal iyi oluşun (refahın, huzurun) bir parçası olarak görüldüğü belirtilmektedir (Goldin ve Jazaieri, 2017). Merhametin bu olumlu ve önemli yönü alanyazındaki araştırma bulgularında da ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre merhamet; toplumsal açıdan fayda sağlayıcı eylemler ortaya koymada (Leiberg, Klimecki ve Singer, 2011), toplumsallaşmanın gelişmesinde (Curtis ve diğerleri, 2012), sosyal desteğin gelişmesinde (Cosley, McCoy, Saslow ve Epel, 2010), iyi oluşu artırmada (Jazaieri ve diğerleri, 2014), empati göstermede (Sprecher ve Fehr, 2005), olumsuz duyguların azaltılmasında ve olumsuz zihinsel durumlarla başa çıkmada (Salazar, 2016) etkili olabilmektedir. Ayrıca merhametin zihinsel ve bedensel açıdan iyileştirici bir yönü olduğu belirtilmektedir (Vivino ve diğerleri, 2009). Bununla birlikte stres ve kaygıyla ilişkili semptomların azaltılmasında merhametin etkili olduğuna dikkat çekilmekte (Jazaieri ve diğerleri, 2018) ve olumsuz ruh hallerine karşı merhametin koruyucu olabileceği ifade edilmektedir (Pommier, 2010).

Alanyazından da anlaşıldığı üzere merhamet önemli ve gerekli bir niteliktir. Yetişkinler merhamete ilişkin olumlu bir algıya sahip olmalarına (Nas, 2020) rağmen, bazı insanların merhametli olmaktan kaçınabildikleri (Gilbert, 2010), merhametli eylemlerde bulunmaya karşı direnç gösterdikleri (Gilbert ve diğerleri, 2011), merhamet göstermekten korktukları (Gilbert ve diğerleri, 2012; Gilbert, McEwan, Catarino ve Baiao, 2014) veya merhametli olmanın sonucunda tükenmişlik, yorgunluk ve stres yaşadıkları (Figley, 2002; Berzoff ve Kita, 2010; Stamm, 2010; Rajeswari, 2013) belirtilmektedir. İnsanların yaşadıkları bu olumsuz deneyimlere karşı bireylere gerekli psikolojik ve sosyal desteğin sağlanması önemli görülmektedir. Başka bir ifadeyle merhametin olumsuz yönleriyle ilgili ortaya çıkan sonuçların azaltılması ve önlenmesi için birtakım çalışmalar gerçekleştirilmekte (Papazoglou ve diğerleri, 2019) ve merhameti geliştirmeye yönelik araştırmalar (Ames ve diğerleri, 2017) yapılmaktadır. Ancak merhametin geliştirilmesi için ilk önce bireylerin merhamet düzeylerinin hangi seviyede olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Bireylerin merhamet düzeylerinin belirlenebilmesi ise sadece geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıyla sağlanabilir. Alanyazın incelendiğinde merhamet konusunda geliştirilen ölçeklerin (Neff, 2003a; Specher ve Fehr, 2005; Adams, Boscarino ve Figley, 2006; Hacker, 2008; Hwang, Plante ve Lackey, 2008; Stamm, 2010; Pommier, 2011; Raes, Pommier, Neff ve Van Gucht, 2011; Burnell ve Agan, 2013; Martins, Nicholas, Shaheen, Jones ve Norris, 2013; Chang, Fresco ve Green, 2014; Lown, Muncer ve Chadwick, 2015; Cho ve diğerleri, 2018; Nas ve Sak, 2021a; 2021b) mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

Merhamet konusunda Türkiye’de yapılan ölçek çalışmalarının genel itibarıyla uyarlama şeklinde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle, ülkemizde kullanılan merhamet konulu ölçeklerin yurt dışında geliştirilip Türkçe alanyazına kazandırılmış olduğu gözlenmektedir. Örneğin; Pommier’in (2011) geliştirdiği *Compassion Scale*, Türkçe’ye Akdeniz ve Deniz (2016) tarafından *Merhamet Ölçeği* şeklinde uyarlanmıştır. Cho ve arkadaşlarının (2018) geliştirdikleri *Lovingkindness-Compassion Scale*, Sarıçam ve Erdemir (2019) tarafından *Şefkat-Merhamet Ölçeği* olarak Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ayrıca Chang, Fresco ve

Green (2014) tarafından geliştirilen *Compassion of Others' Lives Scale*, Türkçe alanyazına Coşkun, Kavaklı, Babayiğit ve Chang (2017) tarafından *Başkalarının Yaşamına Merhamet Ölçeği* olarak kazandırılmıştır. Neff'in (2003a) geliştirmiş olduğu *Self-Compassion Scale* ile ilgili iki farklı adaptasyon çalışması yapılmış ve bu ölçme aracı *Öz-Anlayış Ölçeği* (Deniz, Kesici ve Sümer, 2008) ve *Öz-Duyarlılık Ölçeği* (Akın, Akın ve Abacı, 2007) olmak üzere iki farklı isimle Türkçe alanyazına dâhil edilmiştir. Sprecher ve Fehr (2005) tarafından geliştirilen *Compassion Love Scale* ise Türkçe'ye *Duyarlı Sevgi Ölçeği* şeklinde uyarlanmıştır (Akın ve Eker, 2012). Aynı zamanda *Compassion Fatigue-Short Scale* (Adams, Boscarino ve Figley, 2006) Dinç ve Ekinci (2019) tarafından *Merhamet Yorgunluğu-Kısa Ölçeği* olarak Türkçe alanyazında yer almıştır. Bununla birlikte Stamm (2010) tarafından geliştirilen ve iki farklı adla (*Professional Quality of Life Scale [Version 5]* ve *Compassion Satisfaction and Compassion Fatigue Scale*) bilinen ölçeğin Yeşil ve diğerleri (2010) tarafından *Çalışanlar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeği* şeklinde uyarlaması yapılmıştır. Çınarlı (2019) tarafından ise aynı ölçek, *Merhamet Doyumu ve Merhamet Yorgunluğu Ölçeği* şeklinde Türkçe alanyazına kazandırılmıştır. Ayrıca ilgili ölçeğin *Mesleki Yaşam Kalitesi Ölçeği* ismiyle de alanyazında yer aldığı saptanmıştır.

Merhametle ilgili mevcut ölçeklere bakıldığında, Nas ve Sak (2021a) tarafından geliştirilen Merhamet Ölçeği dışındaki tüm ölçeklerin yurt dışında geliştirildiği görülmektedir. Nas ve Sak'ın (2021a) geliştirdikleri *Merhamet Ölçeği* 12-18 yaş arasındaki çocukların merhamet düzeylerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Yurt dışındaki ölçekler ise çoğunlukla üniversite öğrencileri ya da çeşitli alanlarda görev yapan meslek elemanlarından veri toplanarak geliştirilmiştir. Ancak yurt içinde yapılan ölçek geliştirme araştırmaları incelendiğinde, Türkçe alanyazında yetişkinlerin merhamet düzeylerini ölçmeye yarayan ve orijinal (yurtdışındaki çalışmalardan uyarlanmamış) bir ölçme aracının mevcut olmadığı saptanmıştır. Bu eksiklik göz önünde bulundurulduğunda yetişkinlerin merhamet düzeylerini saptayabilecek bir ölçme aracının geliştirilmesi önemli ve gerekli görülmüştür. Bu bağlamda, kültüre uygun ve orijinal bir ölçeğin geliştirilmesi dikkate alınarak bu araştırmada *Yetişkin Merhamet Ölçeği*'nin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleşmesiyle birlikte Türkçe alanyazındaki merhamet ölçeği ile ilgili boşluğun giderilmesi açısından önemli katkı ortaya konulacağı beklenmektedir.

2. Materyal ve Metot

Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin geliştirilmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, yöntemsel olarak ölçek geliştirme süreci takip edilmiştir. Çalışmanın amacına uygun verilerin elde edilmesi, belirli katılımcı sayısına ulaşılması, elde edilen verilerin işlenip analiz edilmesi gibi süreçler izlenmiştir.

1.1. Çalışma Grubu

Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin verileri, toplamda 849 yetişkine ulaşılarak elde edilmiştir. Google Forms uygulaması kullanılarak çalışmadaki veri toplama araçları katılımcılara ulaştırılmış ve araçlar katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Ölçek maddeleri arasına “Şu anda bu formu dolduruyorsanız lütfen *nadiren* seçeneğini işaretleyiniz” tarzında bir madde yerleştirilmiştir. Bu maddenin yerleştirilmesindeki amaç, formu dikkatli bir şekilde okumayarak, baştan savma dolduran katılımcıları elemektir. Bu madde için “nadiren” seçeneğini işaretlemeyen 41 katılımcının verisi, veri dosyasından çıkartılmıştır. Geriye kalan toplamda 808 ölçek, analiz edilmiştir. Tablo 1'de 808 katılımcıya ait demografik bilgiler sunulmuştur:

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	446	55,2
	Erkek	362	44,8
Yaş	18-25	270	33,4
	26-33	351	43,4
	34-41	106	13,1
	42 ve üstü	81	10,0
Medeni Durumları	Evli	379	46,9
	Bekâr	420	52,0
	Boşanmış	9	1,1
Yaşanılan Yer	Şehir	608	75,2
	İlçe	159	19,7
	Köy	41	5,1

Tablo 1 incelendiğinde; kadın katılımcıların sayısının erkek katılımcıların sayısından biraz daha fazla olduğu, katılımcıların yarısına yakınının (% 43,4) 26-33 yaş aralığında olduğu ve yarısından fazlasını bekârların oluşturdukları görülmektedir. Ayrıca katılımcıların büyük çoğunluğu şehir merkezinde yaşamaktadır. Yeterli sayıda örneklem sayısının olduğu durumlarda Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin aynı örneklem yerine, çalışmanın örnekleminin ortadan ikiye bölünüp ilk yarısı ile Açıklayıcı Faktör Analizi yapılması, ikinci yarısında ile Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılması önerilmektedir (Fabrigar, Wegener, MacCallum ve Strahan, 1999). Bu çalışmada 808 katılımcının bulunmasından dolayı, toplanan veriler ortadan ikiye bölünmüş ve ilk yarısı ile Açıklayıcı Faktör Analizi, ikinci yarısı ile de Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Diğer bir ifadeyle AFA için 404 ölçek, DFA için ise 404 ölçek kullanılmıştır.

1.2. Ölçme Aracının Geliştirilmesi

Bu süreçte merhametle ilgili alanyazın (Gilbert, 2009a; 2009b; 2014; Goetz ve diğerleri, 2010; Peterson, 2017; Nas, 2020; 2021; Nas, Sak ve Tanhan, 2021; Jazaieri, 2018; Jazaieri ve diğerleri, 2014; Sak ve diğerleri, 2021; Strauss ve diğerleri, 2016) ve merhamet konusunda geliştirilen ölçekler (Burnell ve Agan, 2013; Hacker, 2008; Hwang ve diğerleri, 2008; Nas ve Sak, 2021a; 2021b; 2021c; Neff, 2003a; Pommier, 2011; Raes ve diğerleri, 2011; Sprecher ve Fehr, 2005) incelenmiştir. Ayrıca merhametin temel özelliklerinden biri olarak kabul edilen (Gilbert, 2009a; 2009b) empati ile ilgili ölçek çalışmalarına (Bora ve Baysan, 2009; Dinç Altun, Değerli, Çıkrıkcı ve Kınık, 2018; Güzel, Sevi Tok ve Güney, 2019; Gıca, Büyükavşar, İyisoy ve Güleç, 2021; Topcu, Erdur-Baker ve Çapa-Aydın, 2010) bakılmıştır. Merhametle ilgili çalışmalarda merhametin; motivasyon, eylem, istek ve zihinsel yönden ele alındığı görülmüştür. Empati ile ilgili çalışmalarda empatinin bilişsel, duygusal, davranışsal, kültürel yönden kavramsallaştırıldığı anlaşılmıştır. Bu anlamda hem merhamet hem de empatiyle ilgili mevcut alanyazın ve ölçekler dikkate alınarak dört alt başlık ve 26 maddelik bir taslak oluşturulmuştur. Buna göre taslakta; Davranışsal merhamet, Duygusal merhamet, Bilişsel merhamet ve Motivasyonel merhamet alt başlıklarına uygun maddeler yer almıştır. Davranışsal merhamet, kişinin merhametli eylemleri ortaya koyma durumunu göstermektedir. Duygusal merhamet, kişinin merhamet duygusunu ne düzeyde hissettiği ile ilgilidir. Bilişsel merhamet, kişinin merhametli olmayı ne kadar önemli ve gerekli bulduğunu yansıtmaktadır. Motivasyonel merhamet ise kişinin merhamet göstermeye ne kadar eğilimli ve istekli olduğunu ortaya koymaktadır. Dört boyut içeren taslak ölçeğin son hali, üç Türkçe öğretmeni tarafından maddelerin cümle yapısı ve anlaşılabilirliği açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca taslak maddeler, ölçek geliştirme konusunda çalışmaları bulunan doktora dereceli beş uzman görüşüne sunulmuştur. Türkçe öğretmenleri ve uzmanlardan alınan dönütler ve öneriler doğrultusunda bazı maddelerde değişiklik yapılmış ve taslağa üç madde daha eklenmiştir. Neticede 29 maddeden oluşan taslak bir form hazırlanmıştır.

Taslak formu, etik kurulundan gerekli izin alınmasından sonra katılımcılara uygulanmıştır. Uygulama sürecinde Covid-19'dan kaynaklı risklerin ortaya çıkabileceği dikkate alınmış ve bu yüzden internet (e-posta, WhatsApp) üzerinden gönüllü katılımcılara ulaşılmıştır. Katılımcıların Google Forms aracılığıyla hazırlanan linkteki formu doldurmaları sonucunda veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

1.3. Verilerin İşlenişi ve Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliği için Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin uygulanmasından elde edilen verilere SPSS 22 programı kullanılarak öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. AFA, bir değişkenler grubu arasındaki karşılıklı ilişkiler hakkında daha fazla bilgi toplamak için genel olarak araştırmanın başında yapılmaktadır (Pallant, 2016). AFA'da maddelerin yük değerlerine bakılarak her bir maddenin hangi faktör altında yer alacağına karar verilmektedir. Çalışmada, faktörleri belirlemek için Temel Bileşenler Analizi kullanılmıştır (Pallant, 2016). Temel Bileşenler Analizi (Principal Component Analysis) fazla sayıdaki değişkeni azaltarak daha az sayıda bileşen altında toplamak amacıyla yapılmaktadır (Tabachnick ve Fidel, 2007). Açıklayıcı Faktör Analizinin sonucunda ortaya çıkan modelin geçerli bir yapı olup olmadığı DFA ile doğrulanmaya çalışılmıştır. Eğik döndürme tekniklerinden Direct Oblimin (ölçekteki alt boyutların birbiriyle ilişkili olduğu durumlarda kullanılmaktadır) kullanılarak analiz tamamlanmıştır. AMOS paket programı kullanılarak Doğrulamalı Faktör Analizi yapılmıştır. DFA'da maksimum olabilirlik tekniği kullanılmıştır. Maksimum olabilirlik YEM uygulamalarında, kovaryans/korelasyon matrisinin oluşturulmasında ve modele ilişkin kestirimlerin yapılmasında en yaygın kullanılan hesaplama yöntemidir. Maksimum olabilirlik yöntemi örneklemin yeterli büyüklükte olduğu, ölçümlerin sürekli değişken olduğu ve verilerin normallik sayılıtısını aşırı şekilde ihlal etmediği durumlarda kullanılmaktadır (Gürbüz, 2019). Ayrıca, Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır.

2. Bulgular

Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin psikometrik özellikleri; AFA, DFA ve güvenilirlik katsayıları hesaplanarak belirlenmiştir.

2.1. Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

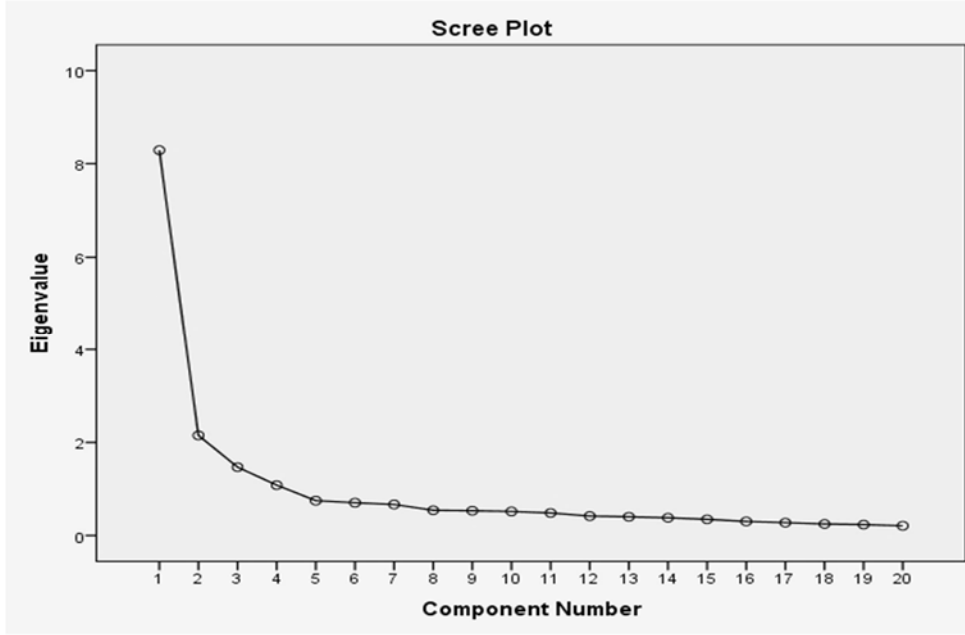
Çalışmanın katılımcılarından toplanan verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı "Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO)" ve "Barlett's Test of Sphericity" değerleri incelenerek değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda KMO değerinin 0.92 olduğu belirlenmiştir. "Barlett's Test of Sphericity" ile toplanan verilerin çok değişkenli normalliğe sahip olup olmadığı test edilmiş olup "Barlett's Test of Sphericity" değerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p=0.00$). KMO test değerinin 0.60'tan büyük olması, analiz için örneklem sayısının uygun olduğunu, 0.80 üstü olmasında ise örneklem sayısının mükemmel olduğunu göstermektedir. Eldeki verilerin faktör analizine uygun olduğu "Barlett's Test of Sphericity" değerinin anlamlı çıkmış olmasından anlaşılmaktadır (Pallant, 2016).

Kaiser Kuralını kullanarak korunacak faktör sayısını belirlemek oldukça basittir; yalnızca öz değeri 1.0'dan büyük olan faktörler korunur ve öz değeri 1.0'dan küçük olan faktörler çıkarılır. Küçük öz değerleri olan faktörler, ilgili faktörün değişkenlerdeki varyansı açıklamaya çok az katkıda bulunduğunu göstermektedir (Hahs-Vaughn, 2017). Bir faktör tarafından açıklanan toplam varyansın miktarını bu faktörün öz değeri temsil etmektedir (Pallant, 2016). Bu nedenle bu çalışmada yapılan faktör analizinde öz değeri en az bir olan ve alt boyutlardan her birinin toplam varyansın en az % 5'ini açıklaması kriter olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmada madde havuzu oluşturulurken, ilgili alanyazından hareketle sorular dört grupta oluşturulmuştur. Dolayısıyla ölçeğin maddelerinin dört grup altında toplanması beklendiğinden SPSS programında faktör sayısı 4'e sabitlenmiştir (Fixed number of factors). Bu koşulları sağlayan dört alt boyuta ilişkin öz değerler ile her bir alt boyutun açıkladığı varyans aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 2. Faktör Sayısı ve Açıklanan Toplam Varyansa İlişkin Bulgular

Faktörler	Özdeğer	Açıkladığı Varyans (%)	Açıklanan Toplam Varyans (%)
Davranış	8,289	41,444	
Duygu	2,151	10,753	64,950
Biliş	1,469	7,346	
Motivasyonel	1,081	5,407	

Ölçeğin faktör sayısına karar verirken görsel bir araç olan yamaç-birikinti grafikleri de incelenmektedir. Grafik üzerinde dirseğin çizimde nerede büküldüğüne bağlı olduğu tutulacak faktörler sayısına karar verilmektedir (Hahs-Vaughn, 2017). Yetişkin Merhamet Ölçeğinin dört alt boyuttan oluştuğu Yamaç-birikinti grafiğinde de görülmektedir.

Şekil 1. Yetişkin Merhamet Ölçeği AFA Yamaç-Birikinti Grafiği

Faktör yükleri .40 ve üzeri olan maddeler AFA yapılırken faktöre dahil edilmiştir. Hem yüksek iki yük değeri arasındaki farkın .10'dan düşük olduğu hem de faktör yük değeri .40'ın altında olan M5, M10, M11, M12, M16, M17, M18, M26 ve M29 maddeleri analiz dışı bırakılmıştır.

Yapılan AFA sonucunda ölçekteki 29 maddeden 9'u ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 20 madde ise dört alt boyut altında toplanmıştır. Elde edilen bu dört alt boyutlu yapı, toplam varyansın %64.95'ini açıklamıştır. Davranışsal Merhamet alt boyutu 9 maddeden oluşmuş olup varyansın %41.44'ünü açıklamaktadır. Davranışsal Merhamet alt faktöründeki maddelerin faktör yük değerleri ,586 ile ,724 arasında değişmektedir. Duygusal Merhamet faktörü 4 sorudan oluşmuş olup varyansın %10.75'ini açıklamaktadır. Duygusal Merhamet faktöründeki maddelerin faktör yük değerleri ,547 ile ,571 arasında değişmektedir. Üçüncü boyut olan Bilişsel Merhamet faktörü 3 sorudan oluşmuş olup varyansın %7.34'ünü açıklamaktadır. Bilişsel Merhamet faktöründeki maddelerin faktör yük değerleri ,491 ile ,516 arasında değişmektedir. Dördüncü alt boyut olan Motivasyonel Merhamet faktörü 4 sorudan oluşmuş olup varyansın %5.40'ını açıklamaktadır. Motivasyonel Merhamet faktöründeki maddelerin faktör yük değerleri ,613 ile ,757 arasında değişmektedir. Özetle, dört alt faktördeki en yüksek madde yük değeri ,757 iken, en düşük madde yük değeri ,491'dir.

Bir ölçekteki maddelerin ölçülecek özelliği ayırt edebilmesi ve ölçek toplam puanıyla uyumlu olması açısından .30 ve üzeri bir değer yeterli olduğu kabul edilmektedir. Tablo 3'teki madde toplam korelasyonlarına bakıldığında, madde toplam korelasyon değerlerinin ,467 ile ,761 aralığında oldukları görülmektedir. Ölçekte yer alan 20 maddenin tamamının ölçek toplam puanı ile yüksek düzeyde ilişkili

olduğu ve madde geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir. Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin alt boyutları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için faktörler arası korelasyon incelenmiştir.

Tablo 3. Açımlayıcı Faktör Analizine Göre Alt Boyutlar, Madde Yük Değerleri ve Madde Analizleri

Alt Boyutlar	Maddeler	Ortak Varyans	Bileşen-1 Faktör				Madde Toplam Korelasyonu
			Yükü	1.Faktör	2.Faktör	3.Faktör	
Davranışsal Merhamet	M19	,530	,704	,446			,701
	M20	,663	,724	,772			,724
	M21	,647	,720	,761			,720
	M22	,643	,743	,676			,739
	M23	,670	,762	,751			,761
	M24	,597	,655	,772			,659
	M25	,449	,586	,687			,589
	M27	,630	,690	,796			,698
Duygusal Merhamet	M28	,489	,668	,594			,671
	M6	,712	,547		,848		,541
	M7	,768	,569		,865		,561
	M8	,624	,571		,725		,568
Bilişsel Merhamet	M9	,555	,471		,754		,467
	M13	,615	,491			,749	,500
	M14	,793	,516			,869	,521
Motivasyonel Merhamet	M15	,771	,511			,853	,517
	M1	,661	,613				-,862
	M2	,773	,716				-,843
	M3	,769	,757				-,788
	M4	,632	,724				-,631
Açıklanan Varyans (Alt Faktörler)				%	%	%	%
				41,44	10,75	7,34	5,40
Açıklanan toplam varyans: 64,95 KMO: ,92 / Barlett's test: sig=0,00<0,05 x ² : 4366,465/df: 190							

Tablo 4. Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyonlar

Alt Boyutlar	1	2	3	4	5
1. Davranışsal Merhamet	1	,439**	,409**	,695**	,926**
2. Duygusal Merhamet		1	,428**	,459**	,657**
3. Bilişsel Merhamet			1	,378**	,598**
4. Motivasyonel Merhamet				1	,835**
5. Merhamet Toplam					1

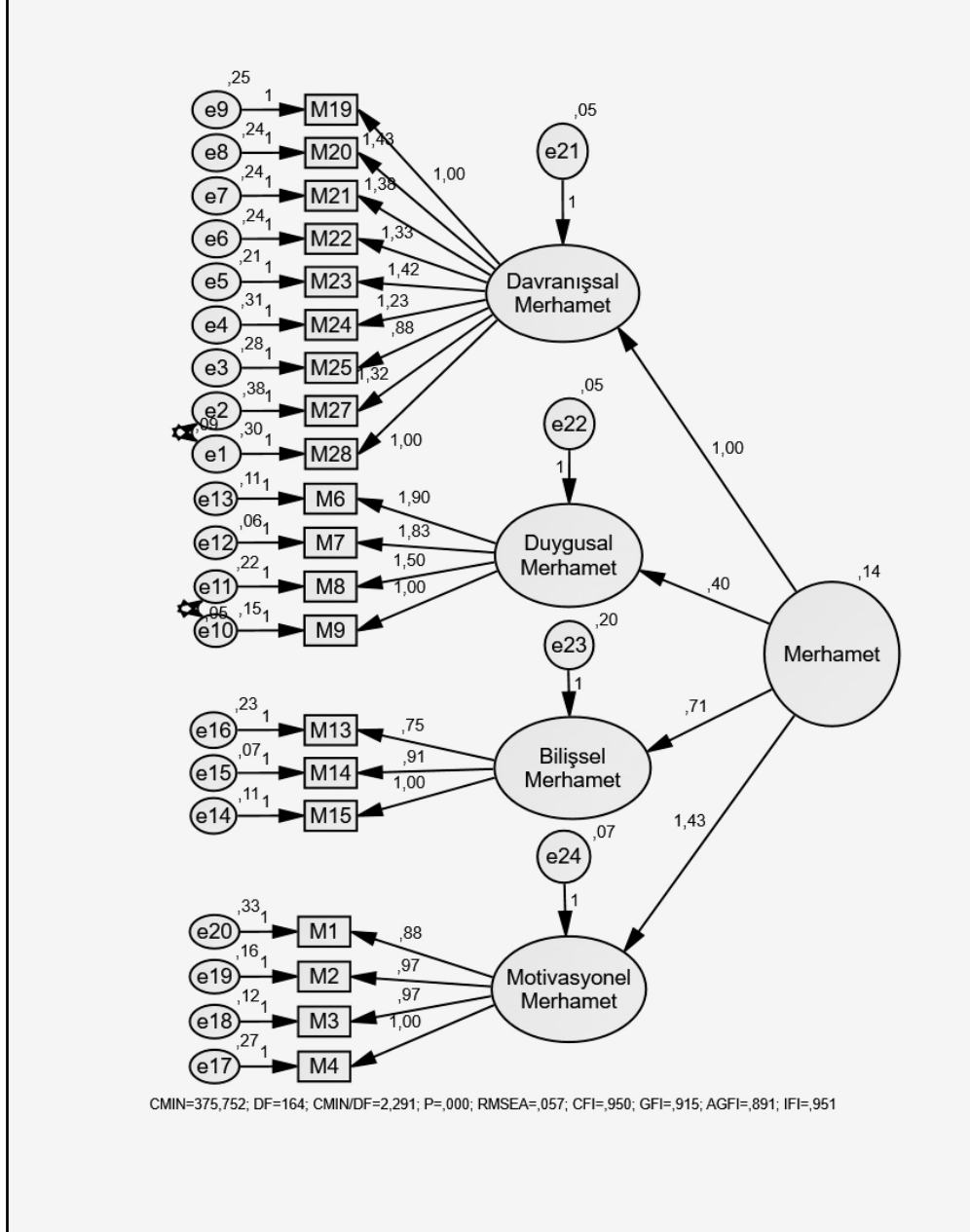
*p<.05, ** p<.01

Yapılan korelasyon analizi sonucunda (Tablo 4) Yetişkin Merhamet Ölçeğinin alt boyutları arasında ve alt boyutları ile ölçeğin toplamı arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, alt boyutlar arasındaki korelasyon katsayısının çoklu bağıntı (multicollinearity) problemi oluşturmadığı belirlenmiştir.

2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Doğrulayıcı Faktör Analizi, daha önce yapılan AFA ile tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının, bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığının test edildiği bir analizdir. Diğer bir ifadeyle, DFA çalışmanın

katılımcılarından elde edilen verilerden ulaşılan bulguların teorik yapıyla uyumunun sağlanıp sağlanmadığını belirlemek için kullanılan bir analizdir (Plucker, 2003). AFA ile elde edilen ve dört alt boyuttan oluşan model için uyum değerleri hesaplanmıştır. DFA sonucunda modelin uyum indeksleri iyi uyum göstermiştir. Bununla birlikte, programın önerdiği modifikasyonlar ile daha iyi bir uyuma ulaşılmıştır. Hesaplanan modifikasyonlar sonucunda bazı maddelerin (M8-M9, M27-M28) hata kovaryansları arasında önemli düzeyde ilişki olduğu belirlenmiştir. Aynı faktör altında olan bu maddeler arasında gözlenen yüksek hata korelasyonları modele eklenerek model tekrar test edilmiştir. DFA sonuçları Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Dört Faktörlü Modele İlişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ortaya konulan modelin yapısal geçerliliği, tasarlanan modelin gerçek ile ne derece uyduğunu test eden uyum indeksleri tarafından ortaya konulmaktadır. Model uyumunun değerlendirilmesinde kullanılan birçok indeks bulunmaktadır. Hangi indekslerin raporlanması gerektiği konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Uyum indekslerinin birbirlerinden zayıf veya üstün yönleri bulunmamasıyla birlikte,

bazıları serbestlik derecesine, bazıları örneklem büyüklüğüne, bazıları da modelin basitlik veya karmaşıklığına hassasiyet gösterebilmektedir (Yaşloğlu, 2017; Byrne, 2011). Bu nedenle mümkün olduğunca çok indeks raporlanması önerilmektedir. Bu çalışmada “mutlak uygunluk ölçütlerinden (absolute fit indices) χ^2/sd , RMSEA (Yakınsama hatalarının kareleri ortalamalarının karekökü, Root Mean Square Error of Approximation), GFI (Uyum iyiliği indeksi, Goodness of Fit Index), ve aşamalı uygunluk ölçütlerinden (incremental fit indices) CFI (Karşılaştırılmalı uyum indeksi, Comparative Fit Index), NFI (Normalleştirilmiş uyum indeksi, Normed Fit Index) ölçüt olarak alınmıştır. Ayrıca, RMR (Artıkların kareleri ortalamasının karekökü, Root Mean Square Residual), SRMR (Standartlaştırılmış artıkların kareleri ortalamasının karekökü, Standardized Root Mean Square Residual), IFI (Fazlalık uyum indeksi, Incremental Fit Index), RFI (Görelî uyum indeksi, Relative Fit Index), AGFI (Düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi, Adjusted Goodness of Fit Index) indeksleri” ölçüt olarak seçilmiştir.

Alanyazında uyum indekslerinin kabul edilebilir ve mükemmel uyumuna ilişkin değerler belirtmiştir (Byrne, 2011; Hooper, Coughlan ve Mullen, 2008; Hu ve Bentler, 1999; Marsh ve Hau, 1996; Marcoulides ve Schumacher, 2001; Miles ve Shevlin, 1998; Schumacker ve Lomax, 2010; Tabachnick ve Fidel, 2007; Waltz, Strickland ve Lenz 2010; Wang ve Wang, 2012). Bu çalışmada elde edilen uyum indeksleri ve alanyazına dayalı mükemmel ve kabul edilebilir uyum indeks sınırları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. Yetişkin Merhamet Ölçeğinin Uyum İndeks Değerleri ve Uyum İndekslerinin Kabul Sınırları

Uyum İndeksleri	Araştırma Bulgusu	Mükemmel Ölçütü	Uyum Kabul Edilebilir Ölçütü	Uyum Sonuç
χ^2/sd	2.291	0-2	≤ 5	Kabul Edilebilir Uyum
RMSEA	.057	≤ 0.05	≤ 0.08	Kabul Edilebilir Uyum
RMR	.024	≤ 0.05	≤ 0.08	Mükemmel Uyum
SRMR	.060	≤ 0.05	≤ 0.08	Kabul Edilebilir Uyum
IFI	.95	≥ 0.95	≥ 0.90	Mükemmel Uyum
CFI	.95	≥ 0.95	≥ 0.90	Mükemmel Uyum
NFI	.92	≥ 0.95	≥ 0.90	Kabul Edilebilir Uyum
RFI	.90	≥ 0.95	≥ 0.90	Kabul Edilebilir Uyum
GFI	.91	≥ 0.90	≥ 0.85	Mükemmel Uyum
AGFI	.89	≥ 0.90	≥ 0.85	Kabul Edilebilir Uyum

2.3. Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin güvenirligi için ölçeğin her bir alt boyutu ve ölçeğin genel toplamına ilişkin güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin *Davranışsal Merhamet* alt boyutuna ait Cronbach's alfa değeri .90, *Duygusal Merhamet* alt boyutuna ait Cronbach's alfa değeri .83, *Bilişsel Merhamet* alt boyutuna ait Cronbach's alfa değeri .81 ve *Motivasyonel Merhamet* alt boyutuna ilişkin Cronbach's alfa değeri .85 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün maddeleri için hesaplanan toplam güvenirlilik katsayısı ise .92'dir.

Tablo 6. Yetişkin Merhamet Ölçeğinin Faktörlerine İlişkin Güvenirlilik Katsayıları

Faktör Adı	Güvenirlilik katsayısı
1. Davranışsal Merhamet	.903
2. Duygusal Merhamet	.830
3. Bilişsel Merhamet	.815
4. Motivasyonel Merhamet	.853
Toplam Cronbach's alpha değeri	.925

3. Sonuç ve Tartışma

Merhamet, bireyin kendi deneyimlediği veya başkalarının yaşadığı acı/zor yaşantılara ilişkin farkındalık içinde olması ve bu acı/zor durumları azaltmaya yönelik eyleme geçmesi şeklinde tanımlanabilmektedir (Nas ve Sak, 2020). Türkçe alanyazında yetişkinlerin merhamet düzeylerini ölçmeye yarayan ve uyarlama olmayan herhangi bir ölçme aracının bulunmadığı saptanmıştır. Alanyazındaki bu eksiklik dikkate alınmış ve yetişkinlerin merhamet düzeylerini belirleyebilecek bir ölçme aracına gereksinim duyulmuştur. Yetişkin merhametiyle ilgili alanyazın ve ölçeklerden yararlanılarak Yetişkin Merhamet Ölçeği hazırlanmıştır. 29 maddeden oluşan taslak ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılabilmesi için 808 yetişkinden veri toplanmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliği için öncelikle değişkenler arası ilişkiler sorgulanarak, Açıklayıcı Faktör Analizi ile yeni bir yapı ortaya konmaya çalışılmıştır. Yapılan Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda, 29 maddeden 9'u analizden çıkarılmış ve kalan 20 madde dört faktör altında toplanmıştır. Ortaya çıkan bu dört faktörlü yapı (Davranışsal Merhamet, Duygusal Merhamet, Bilişsel Merhamet ve Motivasyonel Merhamet) toplam varyansın %64,95'ini açıklamıştır. Dört alt faktördeki en düşük madde yük değeri ,491 iken en yüksek madde yük değeri ,757'dir. Bundan hareketle madde faktör yük değerlerinin yüksek olduğu belirtilebilir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi ile Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda belirlenen ölçeğin dört faktörlü yapısının geçerli bir yapı olup olmadığı test edilmiştir. Alanyazına (Byrne, 2011; Hooper ve diğerleri, 2008; Hu ve Bentler, 1999; Marsh ve Hau, 1996; Marcoulides ve Schumacher, 2001; Miles ve Shevlin, 1998; Schumacker ve Lomax, 2010; Tabachnick ve Fidel, 2007; Waltz ve diğerleri, 2010; Wang ve Wang, 2012) dayalı olarak Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucundaki uyum değerleri ($\chi^2/sd= 2.291$; RMSEA=.057, RMR=.024, IFI=.95, CFI=.95, NFI=.92, RFI=.90, GFI=.91, AGFI=.89, SRMR=.060) incelendiğinde, RMR, IFI, CFI ve GFI uyum değerlerinin mükemmel uyum gösterdikleri, χ^2/sd , RMSEA, SRMR, NFI, RFI ve AGFI uyum değerlerinin ise kabul edilebilir uyum değerleri aralığında oldukları belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, Yetişkin Merhamet ölçeğinin dört boyut ile bazı uyum indekslerinde mükemmel uyum gösterdiği ve bazılarında ise kabul edilebilir düzeyde bir uyum gösterdiği söylenebilir. Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin toplamına ve bütün alt boyutlarına ait güvenilirlik katsayısı .815 ile .925 arasında yer almaktadır. Bir ölçme aracının kullanılabilmesi için Cronbach Alfa katsayısının .70'ten yüksek olması yeterli olduğundan dolayı (Field, 2009; Tezbaşaran, 1996), ölçeğin tamamının ve alt boyutlarının güvenilir olduğu söylenebilir.

Bu araştırma kapsamında geliştirilen Yetişkin Merhamet Ölçeği'nin Açıklayıcı Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan dört faktörden (1. Davranışsal Merhamet, 2. Duygusal Merhamet, 3. Bilişsel Merhamet, 4. Motivasyonel Merhamet) oluşan modelin Doğrulayıcı Faktör Analiziyle doğrulandığı görülmüştür. Bununla birlikte, ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Toplamda 20 madde ve dört alt boyuttan oluşan ölçeğin yetişkin bireylerin merhamet düzeylerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dört boyuttan oluşan Ölçek, tersten kodlanan maddenin bulunmadığı 5'li Likert tipinde toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 20-100 arasında değişmektedir ve ölçekten alınan yüksek puanlar yetişkin merhametinin yüksek olduğunu göstermektedir. Puanlama, dört alt boyut üzerinden yapılabildiği gibi toplam puan üzerinden de değerlendirme yapılabilir. Bu sonuçtan hareketle, 18 yaş üstü bireylerin merhamet düzeylerinin belirlenmesi amacıyla bu ölçek uygulanabilir. Yapılacak ölçek geliştirme çalışmalarında, veri toplama amacıyla bu ölçeğin kullanılacağı belirtilebilir. Ayrıca bu çalışmada toplanan veriler, genel popülasyonda yer alan bireylerden elde edilmiştir. Bu durum dikkate alınarak belirli bir gruptan (Örn; öğretmenler, hemşireler, üniversite öğrencileri vs.) veriler toplanıp ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılabilir.

Kaynaklar

- Adams, R.E., Boscarino, J.A. ve Figley, C.R. (2006). Compassion fatigue and psychological distress among social workers: a validation study. *American Journal of Orthopsychiatry*, 76(1), 103-108. DOI: 10.1037/0002-9432.76.1.103
- Akdeniz, S. ve Deniz, M. E. (2016). Merhamet ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *The Journal of Happiness And Well-Being*, 4(1), 50-61.
- Akın, A. ve Eker, H. (2012). Duyarlı sevgi ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 75-85.
- Akın, Ü., Akın, A. ve Abacı, R. (2007). Öz-duyarlılık ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe*

- Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33, 1-10.
- Ames, M., Salmon, E., Holly, C. ve Kamienski, M. (2017). Strategies that reduce compassion fatigue and increase compassion satisfaction in nurses: A systematic review protokol. *Joanna Briggs Institute Database of Systematic Review and Implementation Reports*, 15(7), 1800-1804. DOI: 10.11124/JBISRR-2016-003142
- Berzoff, J. ve Kita, E. (2010). Compassion fatigue and countertransference: Two different concepts. *Clinical Social Work Journal*, 38, 341-349. doi: 10.1007/s10615-010-0271-8
- Bora, E. ve Baysan, L. (2009). Empati ölçeği-Türkçe formunun üniversite öğrencilerinde psikometrik özellikleri. *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 19, 39-47.
- Burnell, L. ve Agan, D. L. (2013). Compassionate care: Can it be defined and measured? The development of the compassionate care assessment tool. *International Journal of Caring Sciences*, 6(2), 180-187.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32(32), 470-483.
- Byrne, B. M. (2011). *Structural equation modeling with AMOS Basic concepts, applications, and programming (Multivariate Applications Series)*, Routledge, New York.
- Chang J., Fresco J. ve Green B. (2014). The development and validation of the compassion of others' lives scale. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(5), 33-42.
- Cho, H., Noh, S., Park, S., Ryu, S., Misan, V. ve Lee, J. S. (2018). The development and validation of the lovingkindness-compassion scale. *Personality and Individual Differences*, 124, 141-144. Doi: 10.1016/j.paid.2017.12.019
- Cosley, B. J., McCoy, S. K., Saslow, L. R. ve Epel, E. S. (2010). Is compassion for others stress buffering? Consequences of compassion and social support for physiological reactivity to stress. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46, 816-823. doi: 10.1016/j.jesp.2010.04.008
- Coşkun, H., Kavaklı, O., Babayigit, M. ve Chang, J. (2017). The psychometric evaluation of the Turkish version of the compassion of others' lives scale (The COOL). *International Journal of Caring Sciences*, 10(2), 637-646.
- Curtis, K., Horton, K. ve Smith, P. (2012). Student nurse socialisation in compassionate practice: A grounded theory study. *Nurse Education Today*, 32, 790-795. doi:10.1016/j.nedt.2012.04.012
- Çınarlı, T. (2019). *Acil hemşirelerinde merhamet yorgunluğunu etkileyen faktörler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Deniz, M. E., Kesici, Ş. ve Sümer, A. S. (2008). The validity and reliability of the Turkish version of the Self-Compassion Scale. *Social Behavior and Personality*, 36(9), 1151-1160.
- Diñç Altun, Z., Değerli, F.İ., Çikrıkçı, N. ve Kımkı, Ö. (2018). Çocuklar için empati bölümü ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 45, 153-168.
- Diñç, S. ve İkinci, M. (2019). Merhamet yorgunluğu kısa ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirliği. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 11(1), 192-202. doi: 10.18863/pgy.590616
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C. ve Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological Methods*, 4(3), 272-299. doi: 10.1037/1082-989X.4.3.272
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. Los Angeles: Sage Publication.
- Figley, C. R. (2002). Compassion fatigue: psychotherapists' chronic lack of self care. *Journal of Clinical Psychology*, 58(11), 1433-1441. DOI: 10.1002/jclp.10090
- Gıca, Ş., Büyükavşar, A., İyisoy, M.S. ve Güleç, H. (2021). Bilişsel ve duygulanımsal empati ölçeğinin psikometrik özellikleri: Türk popülasyonunda güvenilirlik ve faktör analizi çalışması. *Nöro Psikiyatri Arşivi*, 58, 228-233.
- Gilbert, P. (2009a). Introducing compassion-focused therapy. *Advances in Psychiatric Treatment*, 15, 199-208.
- Gilbert, P. (2009b). The nature and basis for compassion focused therapy. *Hellenic Journal of Psychology*, 6, 273-291.
- Gilbert, P. (2010). *Training Our Minds in with and for Compassion An Introduction to Concepts and Compassion-Focused Exercises*. <https://www.getselfhelp.co.uk/docs/GILBERT-COMPASSION-HANDOUT.pdf> Erişim Tarihi: 22.12.2018.
- Gilbert, P. (2014). The origins and nature of compassion focused therapy. *British Journal of Clinical Psychology*, 53, 6-41. DOI: 10.1111/bjc.12043
- Gilbert, P., McEwan, K., Catarino, F. ve Baião, R. (2014). Fears of negative emotions in relation to fears of happiness, compassion, alexithymia and psychopathology in a depressed population: A preliminary study. *J Depress Anxiety*, 1-7. doi: 10.4172/2167-1044.S2-004

- Gilbert, P., McEwan, K., Gibbons, L., Chotai, S., Duarte, J. ve Matos, M. (2012). Fears of compassion and happiness in relation to alexithymia, mindfulness, and self-criticism. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 85(4), 374-390. doi: 10.1111/j.2044-8341.2011.02046.x
- Gilbert, P., McEwan, K., Matos, M. ve Rivis, A. (2011). Fears of compassion: Development of three self-report measures. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 84, 239-255. DOI: 10.1348/147608310X526511
- Goetz, J. L., Keltner, D. ve Simon-Thomas, E. (2010). Compassion: an evolutionary analysis and empirical review. *Psychological Bulletin*, 136(3), 351-374. DOI: 10.1037/a0018807
- Goldin, P. ve Jazaieri, H. (2017). *The compassion cultivation training (cct) program*. In Seppälä, E.M., Simon-Thomas, E., Brown, S.L., Worline, M.C., Cameron, D.C., & Doty, J.R. (Eds.). Oxford Handbooks Online. Doi: 10.1093/oxfordhb/9780190464684.013.18
- Gürbüz, S. (2019). *Amos ile Yapısal Eşitlik Modellemesi*. Ankara: Seçkin.
- Güzel, H.Ş., Sevi Tok, E.S. ve Güney, E. (2019). Çocuklar için bilişsel, duygusal ve bedensel empati ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20, 55-64.
- Hacker, T. (2008). *The relational compassion scale: Development and validation of a new self-rated scale for the assessment of self-other compassion*. University of Glasgow: Unpublished doctoral dissertation.
- Hahs-Vaughn, D. L. (2017). *Applied Multivariate Statistical Concepts*. New York: Routledge.
- Hefferon, K. ve Boniwell, I. (2014). *Pozitif psikoloji-kuram, araştırma ve uygulamalar*. (Çev. Ed. Tayfun Doğan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hooper, D., Coughlan, J. ve Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Electronic Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Hu, L.-T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Hwang, J. Y., Plante, T. ve Lackey, K. (2008). The development of the Santa Clara brief compassion scale: An abbreviation of Sprecher and Fehr's compassionate love scale. *Pastoral Psychology*, 56(4), 421-428. DOI: 10.1007/s11089-008-0117-2
- Jazaieri, H. (2018). Compassionate Education from preschool to graduate school: bringing a culture of compassion into the classroom. *Journal of Research in Innovative Teaching & Learning*, 11(1), 22-66. DOI: 10.1108/JRIT-08-2017-0017
- Jazaieri, H., McGonigal, K. M., Lee, I. A., Jinpa, T., Doty, J. R., Gross, J. J. ve Goldin, P. R. (2018). Altering the trajectory of affect and affect regulation: The impact of compassion training. *Mindfulness*, 9(1), 283-293. doi: 10.1007/s12671-017-0773-3.
- Jazaieri, H., McGonigal, K., Jinpa, T., Doty, J. R., Gross, J. J. ve Goldin, P. R. (2014). A randomized controlled trial of compassion cultivation training: Effects on mindfulness, affect, and emotion regulation. *Motivation and Emotion*, 38(1), 23-35. DOI: 10.1007/s11031-013-9368-z
- Karagöz, İ. (2020). *Allah, insan ve merhamet*. Ankara: DİB Yayınları.
- Leiberg, S., Klimecki, O. ve Singer, T. (2011). Short-term compassion training increases prosocial behavior in a newly developed prosocial game. *PLoS ONE*, 6(3), 1-10. doi: 10.1371/journal.pone.0017798
- Lown, B. A., Muncer, S. J. ve Chadwick, R. (2015). Can compassionate healthcare be measured? The Schwartz Center Compassionate Care Scale™. *Patient Education and counselling*, 98, 1005-1010. doi: 10.1016/j.pec.2015.03.019.
- Marcoulides, G. ve Schumacher, R. (2001). *New developments and techniques in structural equation modeling*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Marsh, H. W. ve Hau, K. T. (1996). Assessing goodness of fit: Is parsimony always desirable? *The Journal of Experimental Education*, 64(4), 364-390.
- Martins, D., Nicholas, N. A., Shaheen, M., Jones, L. ve Norris, K. (2013). The development and evaluation of a compassion scale. *J Health Care Poor Underserved*, 24(3), 1235-1246. Doi:10.1353/hpu.2013.0148.
- Miles, J. ve Shevlin, M. (1998). Effects of sample size, model specification and factor loadings on the GFI in confirmatory factor analysis. *Personality and Individual Differences*, 25(1), 85-90.
- Nas, E. (2020). Bir metafor araştırması: Yetişkinlerin merhamet kavramına ilişkin algıları. *Euroassia Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(7), 63-77. DOI: <http://dx.doi.org/10.38064/eurssh.139>
- Nas, E. (2021). Pozitif psikolojide güncel bir kavram: Merhamet doyumunu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar – Current Approaches in Psychiatry*, 13(4), 668-684. doi: 10.18863/pgy.852636
- Nas, E. ve Sak, (2021c). Merhamet korkusu ölçeğinin geliştirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 503-519.
- Nas, E. ve Sak, R. (2020). Merhamet ve merhamet odaklı terapi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler*

- Dergisi*, 18(1), 64-84. Doi: 10.18026/cbayarsos.525744
- Nas, E. ve Sak, R. (2021a). A new compassion scale for children and its psychometric properties. *Child Psychiatry & Human Development*, 52(3), 477-487. <https://doi.org/10.1007/s10578-020-01034-0>
- Nas, E. ve Sak, R. (2021b). Merhamet doyumunu ölçeğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 2019-2036. DOI:10.17755/esosder.910301
- Nas, E., Sak, R. ve Tanhan, F. (2021). Lise öğrencilerinin merhamet düzeylerinin sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(231), 305-334. DOI: 10.37669milliegitim.737212
- Neff, K. D. (2003a). The development of validation of a scale to measure self compassion. *Self and Identity*, 2(3), 223-250. DOI: 10.1080/15298860390209035
- Neff, K. D. (2003b). Self-compassion: an alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2(2), 85-101. DOI: 10.1080/15298860390129863
- Pallant, J. (2016). *SPSS Survival Manual. A step by step guide to data analysis using IBM spss*. Berkshire: Open University Press.
- Papazoglou, K., Koskelainen, M. ve Stuewe, N. (2019). Examining the relationship between personality traits, compassion satisfaction and compassion fatigue among police officers. *SAGE Open*, 1-13. <https://doi.org/10.1177/2158244018825190>
- Plucker, J. A. (2003). Exploratory and confirmatory factor analysis in gifted education: examples with self-concept data, *Journal for the Education of the Gifted*, 27(1), 20-35.
- Pommier, E. A. (2010). *The compassion scale*. The Graduate School of the University of Texas at Austin: Unpublished doctoral thesis.
- Pommier, E. A. (2011). *The compassion scale*. Dissertation Abstracts International Section A: *Humanities and Social Sciences*, 72, 1174.
- Raes, F., Pommier, E., Neff, K. D. ve Van Gucht, D. (2011). Construction and factorial validation of a short form of the self-compassion scale. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 18(3), 250-255. doi: 10.1002/cpp.702
- Rajeswari, H. (2013). Compassion fatigue. *Nightingale Nursing Times*, 12-14.
- Sak, R., Nas, E., Şahin-Sak, İ.T., Öneren-Şendil, Ç., Tekin-Sitrava, R., Taşkın, N., Yayla, A., Dirik, Y. ve Kardeş, S. (2021). Compassion as a source of satisfaction and fear in professionals who work with people. *Psychological Reports*, DOI: 10.1177/00332941211061701
- Salazar, L. R. (2016). The relationship between compassion, interpersonal communication apprehension, narcissism and verbal aggressiveness. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 1-14.
- Sarıçam, H. ve Erdemir, N. (2019). Şefkat-Merhamet Ölçeği'nin ilk psikometrik bulguları. 3. *Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumu-ISOEVA E-Kitabı* (s.152-163) içinde. İstanbul, Türkiye. DOI: doi: 10.13140/RG.2.2.18792.01288
- Schopenhauer, A. (2017). *Merhamet*. (4. Baskı). (Çev: Kocatürk, Z.) İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Schumacker, R. E. ve Lomax, R. G. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modeling*. New Jersey: Taylor & Francis, 1-8.
- Sprecher, S. ve Fehr, B. (2005). Compassionate love for close others and humanity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22, 629-652. DOI: 10.1177/0265407505056439
- Stamm, B. H. (2010). The Concise ProQOL Manual. Pocatello, ID: ProQOL.org
- Strauss, C., Taylor, B. L., Gu, J., Kuyken, W., Baer, R., Jones, F. ve Cavanagh, K. (2016). What is compassion and how can we measure it? A review of definitions and measures. *Clinical Psychology Review* 47, 15-27. doi: 10.1016/j.cpr.2016.05.004
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics* (5th ed.) Boston: Allyn and Bacon.
- Tarhan, N. (2017). *Duyguların psikolojisi ve duygusal zekâ*. (21.Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Topcu, Ç., Erdur-Baker, Ö. ve Çapa-Aydın, Y. (2010). Temel empati ölçeği Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 174-182.
- Vivino, B. L., Thomson, B. J., Hill, C. E. ve Ladany, N. (2009). Compassion in psychotherapy: The perspective of therapists nominated as compassionate. *Psychotherapy Research*, 19(2), 157-171. DOI: 10.1080/10503300802430681
- Waltz, C. F., Streikland, O. L. ve Lenz, E. R. (2010). *Measurement in Nursing and Health Research*. New York: Springer Publishing Company.
- Wang, J. ve Wang, X. (2012). *Structural Equation Modeling: Applications Using Mplus: methods and applications*. West Sussex: John Wiley & Sons.
- Yaşloğlu, M. M. (2017). *Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: keşfedici ve doğrulayıcı faktör*

analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, 74-85.

Yeşil, A., Ergün, Ü., Amasyalı, C., Er, F., Olgun, N. N. ve Aker, A. T. (2010). Çalışanlar için yaşam kalitesi ölçeği Türkçe uyarlaması geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 47, 111-117. DOI: 10.4274/npa.5210

Etik, Beyan ve Açıklamalar

---

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'nun 08.112021 tarih 2021/17 sayı ve 08 karar ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
